

Perspectives a l'ÀFRICA

En l'anterior revista, vam fixar la nostra mirada en l'Àfrica. Com aquest gran continent, en gran mesura, comença a prosperar gràcies als importants avenços que hi ha hagut, i encara ara en desenvolupament, en el camp de l'agricultura i que estan donant lloc a una veritable revolució.

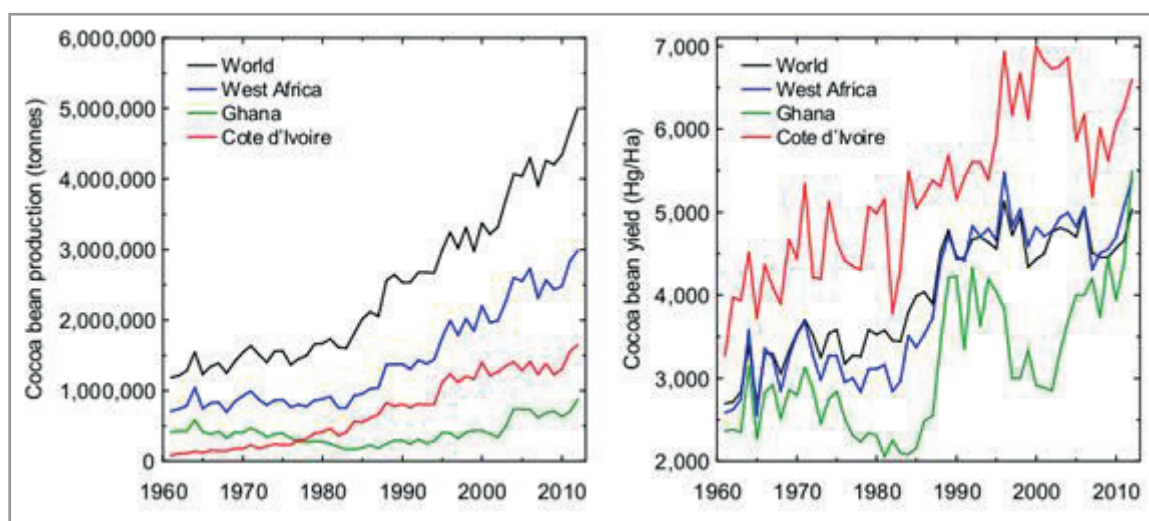
Per primer cop, Àfrica veu el futur amb esperança després de dècades de pobresa econòmica i tirania política esquitxada per multitud de guerres i conflictes de tot tipus.

Malgrat els avenços i el raig d'esperança que comença a il·luminar el gruix de les nacions africanes, encara hi ha molt per fer. Per exemple, el país encara li manca organització en els mercats i una cultura empresarial que doni suport a l'economia. Quan un petit agricultor africà, pensem en el senyor Nzabhimana (el nostre protagonista del número anterior d'aquesta secció), vol vendre aliments, necessita subcontractar la distribució perquè els seus productes es puguin comercialitzar. Aquesta distribució sol ser tan simple com que contracti una altra persona, generalment una dona, per què li transporti les mercaderies al nucli urbà més proper. El fet de no comptar amb tecnologia suficient ni la deguda sofisticació dels mercats, com si passa als països del nostre entorn, fa que l'agricultor no pugui conèixer, ni molts cops fer-se una idea, dels preus als que podrà vendre la seva collita i per tant si està en una situació de guanys o pèrdues.

Per el Banc de Desenvolupament Africà aquest és ara un dels principals reptes ja que els mercats no estan organitzats ni són transparents. La manca d'infraestructura deriva en el fet que el preu de les mercaderies en un territori concret acabi depenent d'un número relativament molt petit de compradors. D'aquesta manera gran part del negoci està en l'especulació i l'arbitratge, unes activitats a les que només accedeix una part molt petita de la població el que genera asimetries injustes.

La manca d'unes institucions sòlides, capaces de defensar i establir els principis d'imperi de la llei, es situen la base de les limitacions que avui encara limiten i obstaculitzen el progrés i les ganades de creixement econòmic que té una cada cop més important part de la població africana.

Rendiment dels cultius (selecció)

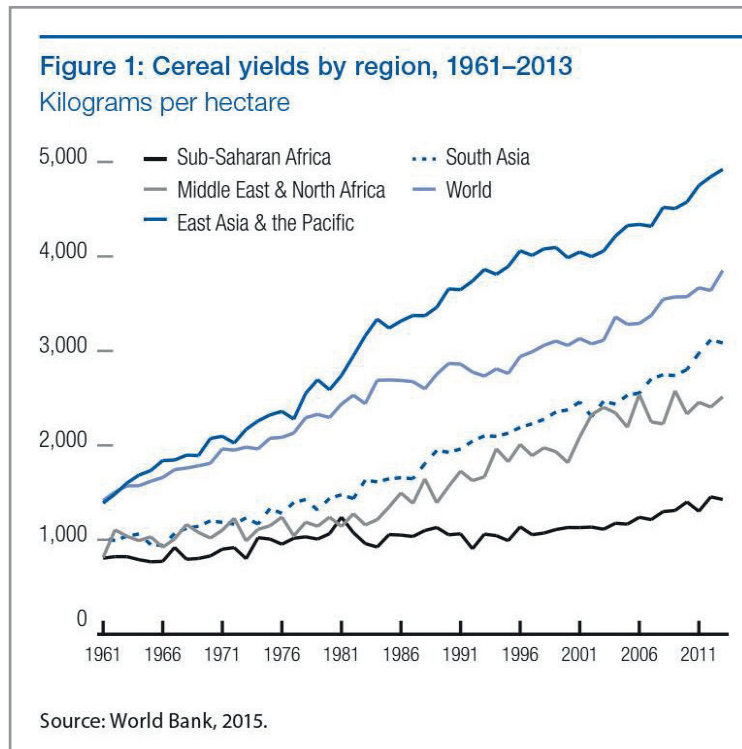

Font: FAO

La tecnologia ha estat una ajuda, al menys fins a cert punt. A Kenya, per exemple, on els telèfons mòbils són a tot arreu (també en d'altres països de la regió), els agricultors poden accedir per el seus telèfons a diferents serveis que subministren informacions actualitzades dels preus i poden gestionar expectatives i inversions segons dades econòmiques més o menys fiables. Tanmateix, les infraestructures, com hem dit, limiten l'eficàcia dels propis mercats: els camins rurals s'han de millorar per garantir un accés homogeni a tots els agricultors. Un altre tema on calen inversions i millores és la capacitat d'emmagatzemar cultius, avui força limitada a la capacitat d'alguns agricultors de guardar en bones condicions el producte a casa seva.

En resum, infraestructures i institucions són els dos grans vectors que han de desenvolupar els diferents països del continent africà per tal de permetre l'eclosió econòmica i social que de ben segur vindrà amb la revolució agrícola de la que ja en comencem a notar fortament els símptomes a molts països del continent.

Evolució en el rendiment dels cereals per regió

Font: Banc Mundial (en kilograms per hectàrea). Àfrica desperta però de manera desigual: més la part nord del continent que no pas la zona de l'Àfrica sub-sahariana on la revolució agrícola és encara dèbil i desigual malgrat en els darrers anys els rendiments han crescut amb força.

La importància del sector ramader

En aquesta revolució agrícola en curs, no podem passar per alt l'impacte que també tindrà la indústria ramadera, sens dubte una altra de les grans fons d'impuls per el creixement i progrés de moltes economies africanes en els propers anys. De fet, Àfrica té una cultura agrícola molt més ramadera, de pastura, que no pas agrícola, de plantació. Amb l'augment de la renda disponible de molts d'aquests països, també del conjunt d'economies emergents –hem parlat en alguna ocasió de l'extraordinari cas xinès– està impulsant amb força la demanda de carn a tot el món amb un impacte important també per molts països africans amb gran cultura per aquest tipus d'activitat.

Des de ja fa anys, que Àfrica en general ha anat prenent iniciatives per enriquir l'estoc ramader africà, per exemple amb el creuament de vaques africanes amb races de vaques europees, per crear cada cop un ramat més fort, capaç de produir més llet i, en general, més resistent i productiu. Es tracta d'animals que tenen un consum de farratge menor en comparació a la llet produïda, el que fa augmentar el rendiment de les granges lleteres, per exemple, com ha passat també en la resta de cultius i produccions agrícoles. Malgrat tot, el tractament mèdic dels animals és car i està encara molt lluny dels tractaments en les granges de països desenvolupats. Igualment, la falta de desenvolupament d'una logística de fred potent i eficient limita els circuits i el potencial de molts d'aquest mercats incipients de carn. La revolució ramadera roman encara pendent en un futur proper.

La clau per el desenvolupament de l'agricultura a l'Àfrica, igual que ha passat en d'altres països, és el fet central d'entendre l'agricultura com un sector econòmic, com un negoci, no merament com una activitat per la subsistència o un estil de vida com ha estat el cas de l'Àfrica –també d'altres llocs– tots aquests anys.

Per això cal el canvi més difícil de tot, més que qualsevol inversió en infraestructures o vacunes per els animals, requereix un canvi en la mentalitat dels agricultors, i un canvi general en la cultura empresarial de tots aquests països. Un repte majúscul però del que cal ser conscients si Àfrica realment vol deixar enrere la pobresa i començar a créixer sobre una base sòlida que, necessàriament, només pot vindre del desenvolupament industrial d'una agricultura productiva i sostenible.

Part d'aquest canvi de mentalitat ve impulsat per les inversions. Quan un agricultor ha d'invertir –amb ajudes i el suport d'organismes internacionals així com d'un incipient sector privat estranger–, es produeix un canvi important ja que no es pot conformar només en assolir uns nivells mínims de subsistència sinó que és conscient que s'han d'assolir uns rendiments òptims per poder amortitzar les inversions i, al mateix temps, poder continuar la roda de més inversions, més productivitat i millors collites, més rendiment agrícola. Aquesta peça inversora en molts casos ha vingut en forma d'infraestructura de reg, especialment les instal·lacions en moltes plantacions de sistemes de reg per degoteig. A més això té un efecte estabilitzador de les collites que beneficia el conjunt dels mercats i els fa més regulars i cada cop més ben organitzats.

Una altra via de modernització i canvi de cultura ve a través d'oferir algun tipus d'assegurança de collites per cobrir males collites, com és el cas particular d'Etiòpia, país sotmès a tensions d'aigua el que fa incrementar la variació en el rendiment de les plantacions. El fet d'haver de pagar una prima d'assegurança, afegeix també certa disciplina empresarial als agricultors i és una manera de contribuir poc a poc a la necessària professionalització d'un sector, insistim, clau per el progrés de tots aquests països. Totes dues són bones opcions.

No hi ha canvis fàcils, i menys quan aquests són de gran magnitud i profunditat, però gràcies als canvis en els últims darrers anys, i una estabilitat política creixent (al marge dels episodis de revolta social als països àrabs), s'obre un període d'esperança per el creixement i el benestar en el continent africà si els diferents països són capaços d'avançar en la direcció actual d'obrir els mercats al capital estranger, enfortir l'entramat institucional i millorar les infraestructures. D'això depèn el progrés al continent africà i per extensió també en gran mesura el de tots nosaltres.